

7 Лучик, А. Українсько-польський словник еквівалентів слова / А. Лучик, О. Антонова, І. Дубровська; відп. ред. А. Лучик. – Київ, 2011. – 312 с.

8 Лучик, А. А. Словник еквівалентів слова української мови / А. А. Лучик. – Київ : ВД “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 174 с.

9 Мельник, К. О. Еквіваленти слова української мови: стан і статус / К. О. Мельник // Магістеріум. Мовознавчі студії. – 2013. – Вип. 50. – С. 59–63.

10 Рогожникова, Р. П. Об эквивалентах слова в русском языке / Р. П. Рогожникова // Вопросы языкознания. – 1977. – № 5. – С. 110–117.

11 Рогожникова, Р. П. Словарь сочетаний, эквивалентных слову. Наречные, служебные, модальные единства. – М. : “Русский язык”, 1983.

12 Словарь русского языка : в 4 т. / АН СССР, Ин-т русского языка; [гл. ред. А. П. Евгеньева]. – М. : Русск. яз., 1981–1984. – 4 т.

13 Словарь современного русского литературного языка : в 17 т. / под ред. В. И. Чернышёва – М.; Л. : АН СССР, 1948–1965. – 17 т.

14 Словарь современного русского литературного языка : в 20 т. / гл. ред. К. С. Горбачевич. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Рус. яз., 1991–1994. – 5 т.

15 Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – Київ : Наукова думка, 1970–1980. – 11 т.

16 Словник української мови : в 20 т. / гол. наук. ред. В. М. Русанівський. – Київ : Наукова думка, 2010–.

17 Тлумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т., 6 кн. / АН БССР, Ін-т мовазнаўства; пад агул. рэд. К. К. Атраховіча (К. Крапівы). – Мінск : БелСЭ, 1977–1984. – 5 т., 6 кн.

18 Шуба, П. П. Тлумачальны слоўнік беларускіх прыназоўнікаў / П. П. Шуба. – Мінск : Нар. асвета, 1993. – 168 с.

В. А. ЛЯШЧЫНСКАЯ

(г. Гомель, УА “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны)

СЕМАНТЫЧНЫЯ АДРОЗНЕННІ АГУЛЬНЫХ КАМПАРАТЫЎНЫХ ФРАЗЕАЛАГІЗМАЎ БЕЛАРУСКАЙ І РУСКАЙ МОЎ

У фразеалагічных фондах беларускай і рускай як роднасных мовах двух братніх славянскіх народаў захоўваецца шмат агульных адзінак, што тлумачыцца як лінгвістычнымі, так і

экстралінгвістычнымі фактарамі. У гэтым пераконваемся і пры параўнанні фразеалагічных адзінак, якія, як вядома, у большасці з'яўляюцца вынікам фразеўтварэння даўно мінулых часоў. Наогул, лічыцца, што аснову фразеалагічнага складу любой мовы і яго найбольшую колькасць складаюць фразеалагічныя адзінкі, створаныя не адно стагоддзе таму назад, а новыя фразеалагічныя адзінкі не так многа і часта папаўняюць фразеалагічныя запасы. У прыватнасці, пры параўнанні фразеалагічных адзінак беларускай і рускай моў выяўляецца шэраг абсалютна тоесных фразеалагічных адзінак, напрыклад: *на руках – по рукам; рабіць з мухі слана – делать из мухи слона; салома ў галаве – солома в голове; пайшла пісаць – и пошла писать; у руках чьіх, каго, у каго – в руках кого, у кого; соль зямлі – соль земли* і інш.

Сярод агульных фразеалагічных адзінак дзвюх моў маюцца шматлікія кампаратыўныя фразеалагічныя адзінкі, напрыклад: *як наветра – ‘вельмі’ і как воздух – ‘предельно, очень (нужен, необходим кто-либо или нужно, необходимо что-либо)’; як гразі каго, чаго – ‘вельмі многа, у вялікай колькасці’ (СФ-1: 322) і что грязи чего – ‘чрезмерно много чего-либо’ (ФСРЛЯ-1: 165); як асінавы ліст калаціцца, дрыжаць, трымцець – ‘вельмі моцна (калаціцца – часцей ад страху)’ (СФ-1: 650) і как осинový лист дрожит – ‘очень сильно, потеряв самообладание’ (ФСРЛЯ-1:351); як на пісаным – 1) ‘бойка, гладка, без запінкі (гаварыць, расказваць і пад.’; 2) ‘так, як планавалася, без ускладненняў і нечаканасцей (ісці, выходзіць і пад.)’ (СФ-2: 220) і как по писаному – 1) ‘без запінкі, гладко (говорить, рассказывать)’; 2) ‘успешно, как и предполагалось, без каких-либо осложнений (происходит, идёт и т.д.)’ (ФСРЛЯ-2: 91); як бог на душу пакладзе / паложыць – ‘як здарыцца, як прыйдзецца, бессістэмна’ (СФ-1: 123) і как бог на душу положит – ‘как (сколько, что) вздумается, захочется’ (ФСРЛЯ-1: 36)’; чужымі рукамі – ‘несамастойна, выкарыстоўваючы працу, энергію, сілы і пад. іншых (рабіць, зрабіць што-н.)’ і чужими руками – ‘не своими силами, используя других (делать что-либо)’ і інш.*

Аднак кожная з моў развіваецца, як вядома, па-свойму, кожная адлюстроўвае і захоўвае светаўспрыманне, светаразуменне свайго народа-складальніка і носьбіта гэтых адзінак, выдзяляючы тыя аспекты свету, “якія лічацца маўленчай асобе найбольш важнымі, найбольш рэlevantнымі, якія найбольш поўна характарызуюць свет” [1, с. 111]. І менавіта фразеалагічныя адзінкі з’яўляюцца адбіткам такіх адрозненняў, якія пры агульнасці маюць шмат нацыянальна-адметнага.

Аб'ектам вывучэння ў межах прапанаванага артыкула абраны кампаратыўныя фразеалагічныя адзінкі дзвюх моў, аднолькавыя па структуры і кампанентнаму складу, ці тыя, што паводле плана выражэння вобразна матываваны на аснове падабенства кампаранта і кампарата параўнання, ці прыпадабнення аб'екта параўнання аб'екту-эталону. Прадметам вывучэння стала семантыка такіх агульных кампаратываў-фразеалагізмаў.

Крыніцай збору фразеалагічных адзінак дзвюх моў, ідэнтычных паводле абранага аб'екта-эталона параўнання, для правядзення параўнальнага аналізу іх семантыкі паслужылі прыблізна аднолькавыя двухтомныя слоўнікі фразеалагічных адзінак беларускай (“Слоўнік фразеалагізмаў” І. Я. Лепшава, скарачана СФ-1 ці СФ-2) [2] і рускай (“Фразеологический словарь русского литературного языка”, составленного А. И. Фёдаравым, скарачана ФСРЛЯ-1 ці ФСРЛЯ-2) [3] моў.

Параўнанне агульных кампаратыўных фразеалагічных адзінак дзвюх моў асабліва важна з улікам беларуска-рускага двухмоўя ў краіне і наяўнасці з'яў інтэрферэнцыі, і асабліва з улікам так званай “агульнай зразумеласці” як увогуле зместу выказвання, так і асобных адзінак кожнай мовы. Не менш важны такі аналіз для вызначэння дакладнай семантыкі аднолькавых паводле формы фразеалагічных адзінак у кожнай мове для правільнага выкарыстання іх у маўленчай дзейнасці на беларускай і рускай мовах, пры перакладзе тэкстаў для дакладнага і глыбокага пранікнення ў сутнасць фразеалагічных адзінак з іх дадатковымі адценнямі ў семантыцы, што забяспечваюць іх асаблівую фразеалагічную экспрэсію.

У выніку аналізу і параўнання структуры значэння фармальна аднолькавых беларускіх і рускіх кампаратыўных фразеалагічных адзінак можна прадставіць разнастайнасць семантычных узаемаадносін (адрозная семантыка, адметныя і розныя семантычныя нюансы) гэтых адзінак дзвюх моў, што можна лічыць адлюстраваннем, уплывам менавіта адметных умоў існавання гэтых адзінак, іх функцыянавання ў кожнай з роднасных моў ці, што зусім магчыма, фразеўтварэння паводле агульных мадэляў, абраных вобразаў-эталонаў, стэрэатыпаў.

Найперш адзначым, што ў многіх аднолькавых па матэрыяльным афармленні кампаратыўных фразеалагічных адзінках выяўляецца зусім розная семантыка. Напрыклад, фразеалагічныя адзінкі з агульным аб'ектам-эталонам параўнання *пень* у дзвюх мовах выяўляюць поўнае супадзенне ўсіх трох важнейшых кампанентаў лагічнай (моўнай) структуры параўнання, да якіх адносяцца

1) параўнальны аб'ект, ці кампарат, або яшчэ скарыстоўваецца тэрмін суб'ект параўнання; 2) кампарат, ці аб'ект-эталон, з якім параўноўваецца кампарат, і 3) аснова параўнання, ці тая прыкмета, агульная для аб'ектаў, што параўноўваюцца, на прадмет сцвярджэння іх падабенства ці адрознення [4, с. 15] ці маюць адрозненне. Так, сапраўды, фразеалагічная адзінка з кампанентам *пень* у дзвюх мовах адна і тая ж: бел. глухі *як пень* – 'зусім' (СФ-2: 204) і руск. глухой *как пень* – 'совершенно' (ФСРЛЯ-2: 78). Аднак у другім выпадку пры скарыстанні гэтага ж аб'екта-эталона параўнання ў кожнай з моў выяўляецца істотнае адрозненне ў семантыцы адной і той жа матэрыяльнай формы фразеалагічнай адзінкі з прычыны рознага зыходнага, ці асновы, як трэцяга складніка параўнання, які адлюстроўвае не сам працэс параўнання, а яго вынік: у беларускай мове фразеалагічная адзінка скарыстана для выражэння інтэнсіўнасці праяўлення тупасці, адсутнасці разумовых здольнасцей: дурны *як пень* – 'вельмі, надзвычай' (СФ-2: 204), а ў рускай – для вобразнай і "бачнай" перадачы эмацыянальнага паказчыка фізічнага стану чалавека: *как пень* *стоять* – 'ничего не понимая, неподвижно и безучастно' (ФСРЛЯ-2: 78).

Пры адным і тым жа аб'екце параўнання ў фармальна агульнай фразеалагічнай адзінцы ў беларускай мове *як на падбор* – 'зусім аднолькавыя і добрыя па якіх-н. якасцях' (СФ-2: 134) і рускай *как на подбор* – 'чем-то сходные, похожие друг на друга кто-либо или что-либо' (ФСРЛЯ-2: 102) відавочным становіцца яўнае адрозненне прыкметы асобы ці канкрэтнага прадмета: у беларусаў гэта зусім аднолькавыя і добрыя, а ў рускіх – гэта прыкмета толькі падабенства, пры гэтым без указання ацэнкі.

Магчыма і іншае суаднясенне агульных адзінак нашых моў. Так, пры параўнанні фразеалагічных адзінак з адным і тым жа аб'ектам-эталонам параўнання *вока* ў абедзвюх мовах вызначаецца поўная тоеснасць семантыкі: адзін *як вока* ў *ілбе* / *у лобе* – 'зусім (адзін)' (СФ-1: 205) // *один как глаз во лбу* – 'совершенно один, единственный' (ФСРЛЯ-2: 136). Аднак у беларускай мове гэты ж аб'ект абраны яшчэ адным эталонам і скарыстаны для абазначэння і найбольш для вызначэння высокай ступені інтэнсіўнасці праяўлення пачуцця чалавека – *як вока* ў *ілбе* / *у лобе* – 'самае дарагое, што ёсць, засталася ў каго-н.', што не скарыстана ў рускай.

Нярэдка ў аднолькавых па форме фразеалагічных адзінках дзвюх моў вызначаецца розны семантычны аб'ём. Напрыклад, у рускай мове адзінка *как на ладони* супадае толькі з двума з ліку трох значэнняў беларускай адзінкі *як на далоні* – 1) 'вельмі выразна, ясна

(відаць, бачыць, выкладаць і пад.)’ – ‘очень ясно, совершенно отчётливо (видеть, быть видимым)’; 2) ‘вельмі выразна даступны зроку’ і 3) ‘гранічна адкрыты, выразны, даступны для разумення’ (СФ-1: 358) – ‘предельно ясный, простой для понимания, осмысления’ (ФСРЛЯ-1: 342). Аднак у рускай мове маецца прастамоўная фразеалагічная адзінка *как на ладошке* – 1) ‘очень ясно, совершенно отчётливо (видеть, быть видимым)’; 2) ‘предельно ясный, простой для понимания, осмысления’; 3) ‘без утайки, ничего не тая; предельно откровенно (рассказать, сообщить и т. п.)’ (ФСРЛЯ-1: 342)., якая паводле свайго аб’ёму і зместу семантыкі поўнасьцю супадае з беларускай *як на далоні*, але якой няма ў беларускай мове.

Або агульная фразеалагічная адзінка з адным і тым жа аб’ектам параўнання *адзін* у беларускай мове выкарыстоўваецца ў трох значэннях: *як адзін* – 1) ‘без выключэння, поўнасьцю; абсалютна (усе)’; 2) ‘дружна, аднадушна (рабіць што-н.)’; 3) ‘зусім аднолькавыя і добрыя ў якіх-н. адносінах’ (СФ-1: 63), а ў рускай фразеалагічная адзінка *<все> как один / одна* – толькі з адным агульным з трох у беларускай – ‘все без исключения’ (ФСРЛЯ-2: 53). Ці агульная фразеалагічная адзінка патрэбны, неабходны *як гром / пярун з / сярод яснага неба* ў беларускай мове мае два значэнні – 1) ‘зусім нечакана, раптоўна. Звычайна пра якое-н. здарэнне, няшчасце, бяду і пад.’; 2) ‘зусім нечаканы, раптоўны. Пра якую-н. падзею, навіну і пад.’ (СФ-1: 324), а руская фразеалагічная адзінка *как гром среди / с ясного неба* зафіксавана з адным – ‘неожиданно, внезапно (о какой-либо новости, беде)’ (ФСРЛЯ-1: 164). І наадварот, адзначаецца несупадзенне ў аб’ёме семантыкі ў агульнай фразеалагічнай адзінцы *як з неба зваліўся і как с неба свалился*, паколькі беларуская адзінка адзначаецца з адным значэннем – ‘зусім нечакана, раптоўна з’явіўся, узнік’ (СФ-1: 482), а руская з трыма – 1) ‘появился совсем неожиданно’; 2) ‘совсем не понимает простого, очевидного’ і 3) ‘неожиданно получен’ (ФСРЛЯ-2: 217), і ў выніку фразеалагічная адзінка ў дзвюх мовах супадае ў выкарыстанні толькі ў адным значэнні.

Яшчэ адзін тып адрозненняў семантыкі назіраецца пры параўнанні семантыкі фразеалагічных адзінак дзвюх моў з улікам аб’ёму сем аднаго і таго ж значэння, калі выяўляюцца дадатковыя семы ў адной з моў ці розныя ў дзвюх мовах.

Так, фразеалагічная адзінка *як абухом па галаве стукнуць / ударыць* каго – ‘нечакана ўразіць, ашаламіць’ (СФ-2: 469) і *как обухом по голове* кога – ‘неожиданно, внезапно поражать, ошеломлять кого-либо; крайне озадачивать, огорошивать’ (ФСРЛЯ-2:

59) супадаюць толькі паводле аднаго вызначанага агульнага крытэрыя такога ўздзеяння на чалавека – ‘нечакана’, паколькі ў рускай мове маецца яшчэ дадатковая сема – ‘крайне озадачываць, огорошываць’. А ў агульнай фразеалагічнай адзінцы чакаць як *манны нябеснай* – ‘з вялікім нецярпеннем, вельмі моцна’ і *как манны небесной* – ‘с большым желанием, нетерпением, постоянно (ждать)’ у рускай мове, акрамя агульных сем ‘з нецярпеннем’ // ‘с нетерпением’ і ‘вельмі моцна’ // ‘с большим’, дадатковай выступае сема ‘пастаянна’, якая адсутнічае ў беларускай. Тое ж маем пры параўнанні фразеалагічнай адзінкі як *Мамай / Батый прайшоў* дзе – ‘дзе-н. поўны беспарадак, неразбярыха’ (СФ-2: 19) і *как / будто Мамай прошёл* – ‘полнейший беспорядок, развал; страшное опустошение где-либо’ (ФСРЛЯ-2: 366), дзе, як відаць, пры агульнай адной семе – ‘поўны беспарадак, неразбярыха’ ў рускай мове маецца дадатковая – ‘страшное опустошение’ пры адсутнасці такой у беларускай.

Пры наяўнасці агульных сем могуць быць розныя дадаковыя ў кожнай. Так, адна агульная сема – ‘мноства людзей’ аб’ядноўвае значэнне агульнай фразеалагічнай адзінкі як *селяцоў у бочцы* ў чым – ‘у вялікай колькасці. Пра мноства людзей у якім-н. памяшканні, вагоне і пад.’ (СФ-2: 387) і *как сельдей в бочке* – ‘о большом скоплении людей; очень много, так много, что тесно’ (ФСРЛЯ-2: 229) пры адсутнасці ў семантыцы беларускай адзінкі сем ‘вельмі’ і ‘цесна’, а ў рускай – семы для ўказання на памяшканне. Адна агульная сема – ‘горка скардзіцца’ ўласціва фразеалагічнай адзінцы *воўкам / ваўком завьць* – ‘пачаць горка скардзіцца на якія-н. нягоды, пакуты’ (СФ-1:434) і *волком завьть* – ‘горько сетовать на что-либо, глубоко страдая’ (ФСРЛЯ-1: 240) пры адрознай семе ‘пачаць’ у беларускай і ‘глубоко страдая’ ў рускай.

Параўнанне семантыкі агульнай фразеалагічнай адзінкі як *рукой зняло* што – ‘што-н. зусім знікла, прапала, прайшло. Пра хваробу, сон, пачуцці, перажыванні’ (СФ-1: 509) і *как рукой снимает* што – ‘сразу, мгновенно проходит, исчезает’ (ФСРЛЯ-2: 258) таксама выяўляецца наяўнасць дадатковых розных сем: ‘адразу’ і ‘імгненна’ ў рускай мове ў адрозненне ад “аб’ёму”, ці семы ‘зусім’ у беларускай як характарыстык агульнага дзеяння, абазначанага фразеалагічнай адзінкай. Ці пры агульнай семе ‘цішком’ // ‘исподтишка’ агульнай фразеалагічнай адзінкі *ціхай сапай* – ‘цішком і паступова (рабіць што-н.)’ (СФ-2: 365) і *тихой сапой* – ‘исподтишка, скрытно, незаметно (действовать, добиваться чего-л.)’ (ФСРЛЯ-2: 214) выяўляюцца адметныя семы ‘паступова’ ў беларускай і ‘незаметно’ ў рускай.

Наглядна выяўляюцца адрозненні ў наяўнасці агульных

аднолькавых сем аднаго значэння шматлікіх агульных фразеалагічных адзінак беларускай і рускай моў, напрыклад: *як рублём падарыў* – ‘вельмі ласкава, прыхільна добразычліва (глядзець, паглядзець на каго-н. і пад.)’ (СФ-2: 131) і *як рублём падарит* – ‘означае высокую похвалу чьему-лібо взгляду, слову и употребляется обычно в составе конструкций: скажет слово – рублём подарит, взглянет – рублём подарит’ (ФСРЛЯ-2: 101); *як скрозь зямлю праваліўся* – ‘нечакана прапаў, знік так, што не знойдзеш’ (СФ-2: 238) і *як скрозь зямлю провалился* – ‘неожиданно исчез, пропал, потерялся’ (ФСРЛЯ-2: 153); *як з рога дастатку* – ‘у вялікай колькасці, невычарпальна і бесперастанку (сыпаць, сыпацца, выдаваць і пад.)’ (СФ-2: 318) і *як из рога изобилия* – ‘в большом количестве’ (ФСРЛЯ-2: 195); *хадзіць гогалем* – ‘мець бравы, незалежны выгляд, трымацца зухавата’ і *ходить гоголем* – ‘быть, становится важным, напыщенным’; *дарагой цаной* – ‘затратай вялікіх намаганняў, вялікімі ахвярамі’ (СФ-2: 620) і *дорогой ценой* – ‘посредством затрат огромных усилий, большого напряжения сил’ (ФСРЛЯ-2: 358) і інш.

Такім чынам, параўнальны аналіз семантыкі беларускіх і рускіх кампаратыўных адзінак, якія выяўляюць агульны аб’ект-эталон параўнання, агульную структуру як зафіксаваны вынік гэтага працэсу пры ўтварэнні фразеалагічных адзінак, што скарыстоўваюцца не столькі для абазначэння, колькі для характарыстыкі, выражэння адносін, ацэнкі самых розных аб’ектаў навакольнага свету, самога чалавека, паказвае на шматлікія семантычныя адрозненні ў кожнай мове як заканамерны працэс іх развіцця, калі ў кожнай дакладна адлюстроўваецца, захоўваецца і перадаецца ад пакалення да пакалення як агульнае для нашых народаў, так і нацыянальна-адметнае. І гэта заўважана толькі пры параўнанні дэнататыўнага кампанента семантыкі з ліку аб’ёмнай структуры фразеалагічнага значэння, што “ўключае ў сябе дэнататыўны, сігніфікатыўны, матывацыйны, ацэначны, эмацыйны кампаненты”, разгляд і параўнальны аналіз фразеалагічных адзінак паводле іншых кампанентаў значэння можа стаць зместам асобнага артыкула [5, с. 17].

Спіс выкарыстанай літаратуры

- 1 Почепцов, О. Г. Языковая ментальность: способ представления мира / О. Г. Почепцов // Вопросы языкознания. – 1990. – № 6. – С. 110-122.
- 2 Лепешаў І. Я. Слоўнік фразеалагізмаў. У 2 т. Т. 1: А-Л / І. Я. Лепешаў. – Мінск: Беларус. Энцыклапедыя імя П. Броўкі, 2008. – 672

с.; Т. 2: М-Я / І. Я. Лепешаў. – Мінск: Беларус. Энцыклапедыя імя П. Броўкі, 2008. – 704 с.

3 Фразеологический словарь русского литературного языка: в 2 т. / Сост. А. И. Федоров. – Новосибирск: Наука, Сибирская издательская фирма РАН, 1995. – Т. 1: А-М. – 391 с.; т. 2: Н-Я. – 396 с.

4 Канюшкевіч, М. І. Выбраныя працы: Мова. Граматыка адносін / М. І. Канюшкевіч. – Мінск: Аверсэв, 2019. – 319 с.

5 Ковшова, М. Л. Лингвокультурологический анализ идиом, загадок, пословиц и поговорок: Антропонимический код культуры / М. Л. Ковшова. – М.: ЛЕНАНД, 2019. – 400 с.

Н. С. МАЖАРА, С. І. КАСАДЖИ

(Україна, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького)

КОНЦЕПТ КОХАННЯ У ПОВІСТІ-ЕСЕ РОМАНА ГОРАКА “ТВОГО ІМ’Я НЕ ВИМОВЛЮ НІКОЛИ”

Життєвий і творчий вимір постаті Івана Франка характеризується постійною увагою дослідників, не зважаючи на наявні численні наукові розвідки, що репрезентують одну зі сторінок сучасного українського літературознавства – франкознавство.

У 1896 році світ побачила єдина збірка інтимних поезій митця “Зів’яле листя”, яка й нині залишається окремим об’єктом науковий студій і окремих дискусій. Зазвичай, вивчення названої праці пов’язане з розглядом жанрово-стилістичних, культурософських, соціальних і духовно-світоглядних засад. У свою чергу, причиною суперечок постає власне автор, який до першого видання 1896 року надрукував у вигляді передмови щоденник пристрасного закоханого, що пішов з життя через нерозділене кохання, а вже в другому виданні 1911 року зазначив, що поезія його власна, а не того самогубця, і що цей щоденник взагалі є літературною підробкою-містифікацією.

З огляду на вищезазначене, нам видається актуальним подальше дослідження інтимної лірики І. Франка, зокрема щодо ідентифікації постаті незнайомки, яку покохав ліричний герой збірки “Зів’яле листя” і взаємності якої не знайшов. Ім’я її так і не було відкрито.

Знайти відповідь на це питання намагається один із сучасних авторитетних франкознавців Роман Горак [2]. На сторінках його повісті-есе “Твого ім’я не вимовлю ніколи” оживає новий Франко,